

فاکته‌ره‌کانی هیڙی ږاکیشان و لیکترازاندنی گروپه ئیتیکه‌کانی « کوردستان » و « عیراق »

دوکتور حوسین موحه‌مه‌د عه‌زیز

زانکۆی سوله‌یمنانی

به شتویه‌کی گشتیی، له‌ ږووی پتیکه‌ته‌ی گروپیی نه‌ته‌وه‌یی و نیتوچه‌ی جوگرافیاوه، له‌ جیهاندا، دوو جوړ ده‌ولت ه‌ه‌یه: جوړی یه‌که‌میان، به‌ ده‌ولته‌ی فره‌نه‌ته‌وه و نیشتمان « ده‌ولته‌ی تیریتۆریال » و جوړی دووه‌میشیان، به‌ ده‌ولته‌ی نه‌ته‌وه‌یی « ده‌ولته‌ی ناسیۆنال » ناسراون. یه‌که‌میان: له‌ چهن گروپیتکی ئیتیی و چهن پارچه‌ خاکیکی جیاواز، دووه‌میشیان: له‌ یه‌ک گروپیی ئیتیی و یه‌ک پارچه‌ خاکی تاییه‌تیی پتیکه‌توون.

له‌ به‌رته‌وه‌ی ه‌ر له‌ کۆنه‌وه، ئیمپراتۆریا و ده‌ولته‌ داگیرکهره‌ گه‌وره‌کانی جیهان، خاکی گهل و نه‌ته‌وه‌کانی سهر ږووی زه‌ویان داگیرکردوه و به‌ خاکی ده‌ولته‌کانی خۆیانیه‌وه‌ دادرووه، گروپه‌ ئیتیکه‌ جیاوازه‌کانیش به‌ گشتیی، پچوکه‌کان به‌ تاییه‌تیی نه‌بانتوانیوه، خۆیان ږگارکهن و سه‌ربه‌خوئی نه‌ته‌وه‌یی به‌ده‌سبیتن. له‌ به‌رته‌وه، له‌ گهل گهل و نه‌ته‌وه‌ داگیرکهره‌کاندا تیکه‌لا‌بوون و له‌ چوارچیتوه‌ی سنووری نه‌و ده‌ولته‌تانه‌دا، به‌ ناچاریی پتیکه‌وه‌ ژیاون. بۆیه، زۆریه‌ی ه‌ره‌ زۆری ده‌ولته‌کانی جیهان، له‌ جوړی یه‌که‌م و که‌میکیش نه‌ب، له‌ جوړی دووه‌م پتیکه‌توون. واته: ژماره‌ی ده‌ولته‌ تیریتۆریاله‌کان، له‌ ژماره‌ی ده‌ولته‌ ناسیۆنال‌کان زیاترن.

له‌ به‌رته‌وه، ه‌مه‌یشه‌ له‌ نیوان نه‌و گروپه‌ ئیتیکانه‌ی، له‌ نیو ده‌ولته‌ فره‌نه‌ته‌وه و نیشتمان‌کاندا ژیاون، چهن‌دین گرفتیی « نه‌ته‌وه‌یی، جوگرافیا، رامیا، نابووری، کۆمه‌لایه‌تیی، ئایینی، ئایینزایی، که‌لتووری ... » ږویانداوه و به‌ شتویه‌کی به‌رده‌وامیش، تا ئیسته‌ ه‌ر ږووده‌دا. به‌لام، له‌ ده‌ولته‌ ناسیۆنال‌کاندا، ه‌رچه‌نده‌ گرفتیی نه‌ته‌وه‌یی نییه، مه‌گر له‌ گهل ده‌ولته‌کانی دراوسیدا، له‌ سهر کیشه‌ی ده‌سپشانکردنی سنور ه‌دیانب، کیشه‌ی ده‌سلالت و فه‌رمانه‌وایی، گرفتیی رامیا، نابووری، کۆمه‌لایه‌تیی، ئایینی، ئایینزایی، که‌لتووری، له‌ نه‌و کیشه‌ گرنگانه‌ن، ده‌ولته‌ ناسیۆنال‌کان، به‌ ده‌سیانه‌وه‌ ده‌نالتین، به‌ تاییه‌تیی، گر نازادی و دیمۆکراسیی، بۆ ږۆله‌کانی گهل دا‌بین نه‌کرای!

دیاره، بوونی نه‌و گرفتانه‌ش یا نه‌بوونیان، پتوه‌ندییه‌کی توندیان، به‌ سیستیمی فه‌رمانه‌وایی و نایدۆلۆژیای ږۆپمه‌ جیا‌جیا‌کانه‌وه‌ ه‌ه‌یه. ه‌روه‌ها، چاره‌سه‌رکردنیشیان دیسانه‌وه، پتوه‌ندی به‌ ده‌سلالتی ده‌ولته‌ته‌وه‌ ه‌ه‌یه. بۆ‌غوونه: گر ږۆپمی ده‌ولته‌تیکي فره‌نه‌ته‌وه و نیشتمان: « کۆمۆنیستی، نه‌ته‌وه‌یی، یا ئایینی » ب، چونکه‌ ده‌ولته‌ته‌ خاوه‌ن نایدۆلۆژیاکان، باوه‌ریان به‌ دیمۆکراسیی نییه، ده‌سلالتیکی خۆسه‌پتنه‌ر و مله‌ووران، ده‌س به‌ سهر ږۆپمی ده‌ولته‌تدا ده‌گرئ، دیکتاتۆری و تاکه‌رویی پارتایه‌تیی، به‌ سهر نازادی و دیمۆکراسیدا زالده‌ب، نه‌وا چاره‌سه‌رکردنی گرفته‌کان، زۆر سه‌خت و ئالۆزترده‌ب، به‌ ده‌گمه‌نیش نه‌ب، ږتیه‌کی ه‌یمانه‌ و ناشتی‌خوازانه‌ وه‌به‌رنا‌گیری!

ه‌روه‌ها، له‌ ده‌ولته‌ ناسیۆنال‌کانیشدا، گر سیستیمیکي دیمۆکراسیی نه‌ب، نازادی له‌ ږۆله‌کانی گهل قه‌ده‌غه‌کرای، دیکتاتۆری، چهن کادی‌رتیکي سه‌ربازی، یا پارتیکي رامیا، کۆتیاریزی پاوه‌نخواز، فه‌رمانه‌وایی ده‌ولته‌ت بکا، نه‌وا ږۆله‌کانی گهل ناچارده‌بن، په‌نا بۆ به‌ر خه‌باتی نه‌تیی، خۆکۆرکه‌نه‌وه، راپه‌رین، شو‌ږشی چه‌کداری یا کۆده‌تای سه‌ربازی به‌رن. یا له‌ خراپترین بار و له‌ بچ‌ ده‌سلالتیدا ناچارده‌بن، به‌ شتویه‌کی دیمۆکراسیی، به‌راته‌ر ږۆپمی فه‌رمانه‌وایی، سیستیمی ده‌ولته‌ت و ده‌سلالتی رامیا، نا‌ره‌زایی خۆیان ده‌بن، مان‌بگرن، واژۆکۆکه‌نه‌وه، خۆپشان‌دان سازکهن ...

لیره‌دا، پترمه‌به‌ستم له‌ ده‌ولته‌ی فره‌نه‌ته‌وه و نیشتمان، چونکه‌ نه‌ته‌وه‌ی کورد، له‌ ه‌ممو پارچه‌کانی « کوردستان »، له‌ چهن ده‌ولته‌تیکي تیریتۆریالدا ده‌ژئ. بۆ‌نه‌وه‌ی، ه‌ممو گرفته‌کان چاره‌سه‌رکهن، ه‌پنده‌ی پتوه‌ندی به‌ کورد و ده‌سلالتی کوردیی خۆبه‌وه‌ ه‌ه‌یه، یا پتوه‌ندی به‌ ده‌سلالتی ده‌ولته‌ته‌ داگیرکهره‌کانه‌وه‌ ه‌ه‌یه، ده‌ب، زۆر به‌ وردیی، سه‌رنج له‌ گرفته‌کان به‌دین، یه‌که‌به‌یه‌که‌ ده‌سپشان‌نیانه‌کهن، به‌گویره‌ی بایه‌خ و مه‌ترسیان پۆلین‌نیانه‌کهن، ه‌نگاوه‌ه‌نگاو، بۆ بیچین و له‌ پچوکه‌وه‌ بۆ‌گه‌وره، دیاربیان‌نیانه‌کهن و غموته‌یان له‌ سهر بینینه‌وه. جا گر نه‌و جوړه‌ گرفت و چاره‌سه‌رکردانه، له‌ نیو چوارچیتوه‌ی سنووری ده‌سلالتی ه‌ریمیکي جوگرافیا، دیاربیان‌کرودا بن، یا له‌ سهرانه‌ری ده‌ولته‌ته‌ گه‌وره‌ و هاوبه‌شه‌که‌دا بن، ه‌ر یه‌که‌یان، بۆ‌چوون و شتوازی چاره‌سه‌ری تاییه‌تیی خۆیان ه‌ه‌یه. بۆ‌غوونه:

ده‌ولته‌تیکي وه‌ک « عیراق »، نه‌وته‌ی دامه‌زاروه، ه‌یچ سه‌رکرده، ږۆپم و پارتی نه‌یتوانیوه، به‌ شتویه‌کی دیمۆکراسیی و ناشتی‌خوازانه، چاره‌سه‌رتیکي رامیا، بنه‌بریی، بۆ کیشه‌ گرگرتوه‌کان بدۆزیته‌وه و گرفته‌ گرنگه‌کان له‌ نیوبه‌ری. چونکه، « عیراق » له‌ ږووی خاکه‌وه، ده‌ولته‌تیکي تیریتۆریاله‌ و له‌ دوو نیتوچه‌ی جوگرافیا، جیاواز پتیکه‌توه: « عیراقی عه‌ره‌بیی » و « باشووری کوردستان »، که‌ ه‌ر به‌ش له‌ نه‌و دوو نیشتمان، به‌ به‌ش له‌ نیشتمانیکي گه‌وره‌تری جیاواز داده‌نرئ. واته: یه‌که‌میان، به‌ به‌ش له‌ نیشتمانی عه‌ره‌ب، دووه‌میشیان، به‌ به‌ش له‌ « کوردستان »ی مه‌زن ده‌ژمیرن. ه‌روه‌ها، له‌ ږووی دانیشتونایشه‌وه، له‌ چهن گروپیتکی ئیتیی سه‌ره‌کیی وه‌ک: « عه‌ره‌ب و کورد »، چهن گروپیتکی لاوه‌کیی « که‌مینه‌ی نه‌ته‌وه‌یی » وه‌ک: « تورکمان، ئاسووری، ئه‌رمه‌نی و کلدانیی » پتیکدئ. له‌ ږووی ئایینه‌وه، ئایینی ئیسلام، ئایینی فه‌رمیی ده‌ولته‌ته‌ و له‌ دوو ئایینزای گه‌وره‌ی جیاوازی سه‌ره‌کیی « سوونه و شیعه » پتیکه‌توه. ه‌رچه‌نده، که‌مینه‌ی ئایینی دیکه‌ی وه‌ک « فه‌له، جوو، صائبه، یه‌زدیی، کاکه‌یی ... » تیدا ه‌ه‌یه، به‌لام، ه‌پنده‌ کیش و قه‌باره‌ی ئایینی و ده‌سلالتی رامیا، بیان نییه، تا گرفت له‌ به‌رده‌م ده‌سلالتدا دروستکهن!

له ړووی سیستیمي فرمانروایی و دهسه لاتی دهوله تدهوه، له بهر پوښنایی دهستوری نوی دهوله تی «عیراق» دا، «گره» ته نیا هر له سهر کاغه زیش بې! «به دهوله تیتکی فره لایه نی دیموکراسیی یه کگرتوی فیدرالیی داده نری. واته: جیاوازی له نیوان گه لاتی «عیراق» دا نییه و ده توانی، دهسه لاتی رامیاری، به پتی په گه زی نه تدهویی و باوه ری تاینزی، به سهر چن یه که یه کی جوگرافیایی فیدرالییدا دابه شکرئ.

به لام له نهو کاتهوه، نم دهوله ته دهسکردهی «بریتانیا» دامه زراوه، هر سهرانی تاینزی سووندهی عهره ب، فرمانروایی دهوله تیان کردووه. نهو انیش، نهک هر دانیان، به مافه په واکانی گه لی کورددا نه ناوه، به لکوو هم میسه ش ههولیانداوه، گه لاتی «عیراق»، له بوتهی نه تدهوی عهره بدا بوته نهوه و خاکه کهشیان، به بهش له نیشتمانی عهره ب داناوه. نا لیرهوه، هه موو گرفته نه تدهویی و رامیارییه کان دهسپیکردووه. تا نم تیروانینه بهرچاو ته سک و شو قینیسانه یه ش، له گورپدا پیتی و نه گورپ، هر گیز گرفته کان چاره سهر ناکرین. نهو گرفته نش وه نه ب، کاریکی هینده ناسانج، له ماوه یه کی که مدا چاره سهر کرین، به لکوو کاریکی هینده سهخته، ماوه یه کی زوری دهوی، تا هه موو دیدو وچوونه کان دهگورپن و کیشه کان به پرده کرین! چونکه هر گیز، دیموکراسیی راسته قینه له «عیراق» دا نه بووه، ریز له مافی مرو نه گیراوه، دهسه لانداری «سوونه» ی عهره ب، به ناگر و ناسن، فرمانروایی جه ماوه ریان کردووه، چاره سهری کیشه ی نه تدهویی گروه نیستیکه جیاوازه کانیا نه کردووه، سهر کرده و هیزه رامیارییه کان، روله کانی نه تدهوی سهرده سیان، به گیانیکی نه تدهویی شو قینستانه په روره رده کردووه، خاکی «عیراق» یان، به بهش له نیشتمانی عهره ب و دانیشتوانه کهشیان، به بهش له نه تدهوی عهره ب داناوه، نازادی روظنامه گه ربی و راده برینیان قه دهغه کردووه، ته نیا یهک پارت، دهی به سهر دهسه لاتی فرمانروایی دهوله تدا گرتووه. جگه له نهوهی، له ړووی ژماره ی کوده تای سهر یازیشسه وه، له هه موو دهوله ته کانی نیوچه که ی تیپه راندوه!

لیره دا پرسپاری خوی دهسه پیتی: له دهوله تیتکی فره نه تدهوه و نیشتمان، فره تاین و تاینزا، فره تیره و هوز، فره ریکخواو و پارتی رامیاری، له ړووی باری نابوری، رهوشی کومه لایه تی و ناستی که لتوررییه وه دواکه وتوو بې، به مهرج، هیشتا دهستور جیبه ج نه کرابی، یاسا نه چه سپای، هیشتا دانیشتوانه که ی، به میشکی سه ده کانی رابردوو بیریکه نه وه، خوه به دهسه لات و پاوه نخوازییه وه ببین، دوی تراویلکه ی هیوا و نامانجی، پر له نه ندیشه ی پاوه نخوازی نه تدهویی و رامیاری که وتین، چون ده توانی، چاره سهری کیشه ی نه تدهوایه تی کورد بکری؟!

پیم وایه، بو نهوهی به شپوه یه کی ناسان، له گرفته کان بگه یان و چاره سهریان بو بدوزینه وه، پتوسته، سهرتا له پچوکه وه بو گوره، له ورده وه بو درشت دهسپیکه یان. چون؟ چونکه کیشه ی سهره کیی نیمه، ته نیا هر له گه ل نه تدهوی بالاده س و دهسه لاتی نیوه ندا نییه، به لکوو له پیشدا، له گه ل خه لکی «کوردستان» دایه. له بهر نهوه، سهرتا له خومانه وه دهسپیکه یان، تا بزاین، نیمه کیتن؟ له چی پتیکه اتوین؟ گرفته کانان چین؟ نامانجمان چییه و چیمان دهوی؟ دوست و دوژمنه کانان کیتن؟ پلانی رامیاری، بهرنامه ی کار، تاکتیک و ستراتیژمان چییه؟ بو وه لامی هه موو نم پرسپارانه، چن نمونه یهک، له سهر نیوچه جیا جیا کانی «کوردستان»، پتوه ندیی نیوان گروه نیستیکه کان، باری رامیاری، رهوشی کومه لایه تی و نابوری دینم وه.

پاریزگه ی «سوله یانی» کیشه ی نه تدهوایه تی تیدا نییه. به لکوو، هیندی کیشه ی «دیموکراسیی، رامیاری، کومه لایه تی، نابوری و که لتوری» تیدا هیه. که واته: خالی راکیشان و هاویه شی نیوان دانیشتوانی پاریزگه که، خوی له فاکتوری نه تدهوایه تی ده بین و به شپوه یه کی توندوتول پتیکه نه وه دهسه ستی. واته: هه موویان خویان به کورد دهزان. چونکه لیره دا، په گز خالی هاویه شه و جیاوازی نه تدهویی تیدا نییه. هر چنده، چن گروه پتیکه یانی جیاوازی تیدا هیه، به لام، گرفتی تاین و تاینزایان نییه، له بهر نهوه له یه کدیان دانابری. پاشان، خالی لیکترانندن و نا کوکی دی و دانیشتوانی پاریزگه که، له بواره کانی «رامیاری، کومه لایه تی، نابوری و که لتوری» دا، جیاوازیان هیه، له سهر کیشه ی نازادی و دیموکراسیی، دهسه لات و فرمانروایی، له نیو خویاندا نا کوکن.

به لام، گر نازادی راسته قینه هیه، هه موو گروه تاینزییه کان سهره ستین، گرفته کانی دهسه لات، نابوری، کومه لایه تی و که لتوری، به شپوه یه کی دیموکراسیی و ناسان چاره سهر کرین، نهوا ده لاقه ی نا کوکییه کانی، نیوان خه لکی پاریزگه که که مترده بنه وه، دانیشتوانه که شی یه کده نگ، یه کره نگ و یه کریز، له ړووی دوژمنانی نیوخ و دهره ودا دهو ستن، وهک چه نجه کانی دهست، پتیکه وه و پتیکرا، بهرنگاری هه موو جوژه گرفتی ده بنه وه، که ړوو له پاریزگه که دهکا. به هیز و گورپکی بې توانای یه کگرتووه، هم داوی چاره سهر کردنی گرفته کانیا نه کهن، هم به شداری، له چاره سهر کردنی گرفته کانی هه ریم و دهسه لاتی نیوه ندیشدا دهکن! واته: لیره دا، خالی راکیشان، له سهر حسییی خالی لیکترانندن، به هیز و قایم ترده بې، چونکه، تا خالی هاویه ش، له نیوان گروه پتیکه یانی دیا رییکراودا زوری، نا کوکی که مده بیته وه و هیزی راکیشان زیاتر ده بې. به پیچه وانه شه وه، هر راسته. له بهر نهوه، دوژمنانی نیوخ و دهره و ناتوان، دانیشتوانی پاریزگه که، له یه کدی بترازین، گرفته کانی نیوانان قول که نه وه و ناواوه بنینه وه.

با نمونه یه کی دیکه بینم وه. پاریزگه ی «که رکوک»، تایه قه ندیی خوی هیه. جگه له نهوهی، هه موو گرفته کانی پیتسروی پاریزگه ی «سوله یانی» تیدا هیه، چن گروه پتیکه یانی جیاوازی تیدا دهژی. واته: لیره دا، سی شتی نوی سهره لده دا:

یه که میان: له پاریزگه ی «که رکوک»، ته نیا هر کورد ناژی. به لکوو جگه له کورد، چن که مینه یه کی نه تدهوایی تیدا هیه. بویه، به پاریزگه یه کی هاویه شی، هه موو گروه نیستیکه کان ده ژمیری.

دوه میان: چن تاین و تاینزایه کی جیاوازی تیدا هیه، هیندی جار، وهک خالیکه نا کوکی، نیوان گروه نیستیکه کان قوت ده بیته وه.

سییه میشیان: بهر یه یه کگرتوی جیا جیا ی رامیاری، له نیوان گروه نیستیکه جیاوازه کاند پیداده بې.

چونکه، وهك پيشتر باسمركد، جگه له نهوهی، پارێزگهی «سوله یانی» ، گرتی نه تهوهی تیدا نییه. لای هه موو پیکهاته کانی کۆمه لگهی «عیراق» ، دهوله ته کانی نیوچه که و جیهانیش، نهوه به کلاسیوو تهوه، که پارێزگه یه کی کوردی و «کوردستانی» په سه نه. به لام پارێزگهی «که رکوک» به گشتیی و نیوشاره که به تایبه تی، له میژوه، له چه ن گرووپیکی نه تهوهی جیاوازی وهك: «کورد، عه رب، توورکمان، ناسووری، نه رمه نی و کلدانی» پیکهاتوه، هه ر دوو گرووی عه رب و توورکمانیش، بانگه شه ی نهوه ده که ن، گوایه: شاره که هی کورد نییه و هی نه وانه، به پیتی ژماره و قه باره ی تایبه تی خوشیان ده یانه وئ، ده سه لات ی شاره که کۆترو لکه ن! جا نه و گرووپه ئیتنیکانه، که ی و له کیته هاتوون، نهوه یان گرنگ نییه، به لکوو نه وه ی لێره دا زۆر گرنگه، گرتیکی گه وره یان نه فران دووه و کورد چون ده توانی، چاره سه ربیکا! ئا لێره وه، گرتی هه ره گه وره و گرنگی نه تهوهی کورد و کیشه ی «که رکوک» دروست بووه. له به ره وه، خالی راکیشان و هاو به شی نیوان هه موو گرووپه ئیتنیکه کان، خۆی له به ره وه ندیی به رزی پارێزگه که و دابه شکردنی شیوازی ده سه لاتدا ده بین. واته: گرووپه ئیتنیکه سه ره کییه کان هه ولده دن، ده س به سه ر ده سه لات ی رامیاری و فره مانه وایی پارێزگه که دا بگرن. هه ر گرووپیکی شیان، به خاکی خۆی ده زانی. بۆیه، گه ر به نه و شیوه په هه تار بکری، خالی لیکتر ازاندن و دوور که و ته وه، به سه ر خالی راکیشان و لیکتری که و ته وه دا سه ر ده که وئ، گرتیکی گه وره ی نه تهوهی، رامیاری، کۆمه لایه تی، نابووری، نایینی و ناییزی، له نیوان گرووپه ئیتنیکه کانا دروست ده ب!

بۆیه ده بی، سه ره تا هه موو گرتنه کان ده سێشان که یان، پاشان چاره سه ری گونجایان بۆ بدۆزینه وه. له گه ل هه موو هێزه رامیاری و گرووپه ئیتنیکه کان، له سه ر به رنامه یه کی دیاریکراو پیکیتی، به ره وه ندیی هاو به شی دانیش تووانی شاره که، له به رچا و گرین. هه ولده دن، به شیوه یه کی زانسته، دوور له سوژی نه تهوهی و لووت به رزی هێزه وه، چاره سه ری هه موو گرتنه کان بکه یان. په نا بۆ شیواز و پرینسیپه کانی دیمۆکراسی به رین، هه موو جوژه نازادییه که، بۆ پیکهاته ی نه تهوهی شاره که دابینه که یان، تا هه موو لاکان، له هه لێژاردنیکی راسته قینه ی نازاددا، به پیتی ژماره و قه باره ی نه تهوهی خۆیان، مافی ته وای نه تهوهی، رامیاری، نابووری، کۆمه لایه تی و که لتووری خۆیان به دیبیت! ئه گینا گه ر وا نه بی، یه کی تی ریزه کانی پیکهاته ی نه تهوهی دانیش تووانی شاره که تیکده چن، به ره ی گه ل لاوازه بی، گیره شیوینی و پشیوویی دروست ده بی، هیچ کار، به ریکویتی و باشی به رته و نا روا، له نه جمیشدا، رێ بۆ ده وله تی نیوه ندیی و ده وله ته کانی ده ور به ر خۆشه کرد، هه ر لایه نی، به گوێره ی به ره وه ندیی تایبه تی خۆی، ده س له کاری نیو خۆی شاره که وه را و ئاژاوه بنیته وه. به نه و شیوه یه ش، ناکوکی و دووبه ره کی، له نیوان گرووپه ئیتنیکه کانا په ی داده بی، دووریش نییه، له نه جمادا به یه کدیدا به دن، خۆنی یه کدی برێژن و ئاگری جهنگی نیو خۆ هه لگیرس، وه ک چه ن جار ی رویدا وه!

که واته: گه ر وای، به په لی سه ره کی، کورد و دانیش تووانی دیکه ی شاره که، زیانیان پێ ده گا، ده سه لات ی نیوه ندیی و ده وله ته کانی ده ور به ریش، قازانجه ده ن. له به ره وه ده بی، کورد خاوه نی به رنامه یه کی به رچا و روونی نه تهوهی بی، هه ولده نا، نه و به ره شه، له ژیر پیتی دوژمنانی نیو خۆ و ده ره وه ی کورد راکیش و نه یه لی، پیلانه گلاوه کانیان سه ره که وئ. بۆیه، پیش هه موو شتی ده بی، سه ر ژمیتریکی گشتیی و تایبه تی، له پارێزگهی «که رکوک» بکری، له به ر روشنایی نه جمی نه و پرۆسیسه شدا، ژماره و پیکهاته ی راسته قینه ی، دانیش تووانی شار و پارێزگه که دیاریکری و ده سه لات دابه شکری، به شیوه یه، به یه ک چا و له هه موو گرووپه ئیتنیکه کان بروانی، غه در له هیچ لایه نی نه کری، راژه ی هه موویان بکری، تا هه ست به زۆرداری نه تهوهی نه که ن، کورد به دوستی خۆیان بزانی، له رۆژی نه گانه دا پشتی تی نه که ن، له پرۆسه ی یه کلا ییکردنه وه ی کیشه ی «که رکوک» و هه لێژاردنیشدا، لایه نی کورد بگرن و ده نگ بۆ ده وله تی نیوه ندیی «عیراق» نه دن. چونکه، به هیزی چه ک و به جوگی خۆین، نه ک ته نیا هه ر شاری «که رکوک»، به لکوو هیچ نیوچه یه کی دیکه ی «کوردستان» یش، رزگاری ناب! ئه گینا گه ر وا نه که یان، جگه له نه وه ی، کورد زیانیکی گه وره ی لێ ده که وئ، ده سی ده ره وه ش، گرووپه ئیتنیکه کان ده جۆلینی، له گه ل عه ره به کانی «عیراق» دا ریکده که ون، تا کورد نه و کیشه چاره نووسازه بدۆرینی، گرتی «که رکوک» یش، هێنده ی دیکه ئالۆز و سه ختر ده بی، دووریش نییه، له کیس کورد به چ!

له سه ر ئاستی هه ریمی «باشووری کوردستان» یش، نزیکه ی وه ک کیشه ی «که رکوک» وایه. چونکه، له زۆر رووه وه، پارێزگهی «که رکوک» به گشتیی و نیوشاره که به تایبه تی، له «کوردستان» یکی پچکۆلانه ده چن، گه ر گه وره تریش نه بی! هه له ته، له چه ن پارێزگه یه کی دیکه ی وه ک: «هه ولێر، مووسل و دهوک» یش، ته نیا هه ر کورد ناوی، به لکوو، چه ن گرووپیکی دیکه ی ئیتنیشی تیدا ده ژی. که واته: خالی راکیشان و هاو به شی، نیوان گرووپه ئیتنیکه کانی هه ریم، پتر خۆی له «نیشتمانی هاو به ش» دا ده نوینی. واته: وه ک «پاسوک» پیتی وابو، گه ر «کوردستان» مو لکی کوردیش بی، له هه مان کاتیشدا ده بی، نیشتمانی هاو به شی هه موو گرووپه ئیتنیکه کانی دیکه ش بی. له به ره وه پتیسته، به رنامه یه کی رامیاری واپه وکری، هه موویان به نیشتمانی خۆیان بزانی، زۆرداری نه تهوهی، بۆ تاهه تایه گوێکری، دیمۆکراسی له شیوه ی بیرکردنه وه، برباردان و شیوازی کارکردنا، بۆ هه مووان دابینه کری، نازادی راسته قینه هه بی، نوینه رانی په ره لمان، له ده نگدانیکی نازدانه دا هه لێژرین، جا هه ر گرووپیکی ئیتنی، لیستی جیاوازی خۆی ده بی، یا به ریکه که تن له گه ل لایه نه کانی دیکه دا داده زن، نه وه یان کیشه یه کی هێنده قورس و ئالۆز نییه، نوینه ری هێزه رامیاری و گرووپه ئیتنیکه کان خۆیان ده توان، له سه ری ریکه که ون. به گوێره ی ژماره ی دانیش تووانی هه ر گرووپیکی ئیتنیش، ژماره ی کورسییه کانی په ره لمان ده سێشانه کرد. هه ره ها، ده سه لات ی رامیاریش، به پیتی پیکهاته ی نه تهوهی گرووپه ئیتنیکه کان دابه شه کرد، به شیوه یه، جیاوازی نه تهوهی تیدا نه بی!

هه موو نه مانه ش، دوا ی نه وه ده کرین، سه ر ژمیتریکی گشتیی له هه ریمدا بکری، تا له لایه که وه: رێژه ی دانیش تووانی راسته قینه ی هه ریمه که بزانی. له لایه کی دیکه شه وه: رێژه ی هه ر گرووپیکی ئیتنیش دیاریکری. به لام پتیسته، نه م پرۆسیسه، دوا ی یه کلا ییکردنه وه ی کیشه ی «که رکوک» بکری، دوا ی نه وه ی نه و پارێزگه یه، بۆ باوه شی نیشتمانی دایک ده گه ریته وه، له رووه کانی «جوگرافیای، رامیاری، کارگێری و نابووری» یه وه، سه ر به هه ریمی «کوردستان» ده بی، ئه گینا کیشه ی هه ریمیش، به و جوژه و به شیوه یه کی به به رپی چاره سه رناکری!

له بهر روژنایى ئه وه نه نجامانه دا، به پیتی ژماره ی هه ر گروو پێکی ئیتینی، بۆ ژماره ی دانیشتوانی گشتیی هه رێمه که، ده سه لاته کانی دادوه ری و جێبه جێکردن دابه شه کرێن. ته نیا هه ر به ئه و شێوه یه ش ده توانی، هه مو گروو په ئیتینیکه کان، له ده وری به رژه وه ندیی بالای نیشتمانی هاو به ش و دانیشتوانی هه رێمه که کۆکرینه وه، داواکاری و ئامانجه ره واکیان جێبه جێکری، تا هه مو خه لکی « کوردستان »، پێکه وه و پێکرا، به یه ک ده نگ و به یه ک ره نگ، له به رده م ده سه لاتی نیوه نددا بوه سن، داوی مافه یاسایی و ده ستوورییه کانی هه رێمی فیدرا لی « باشووری کوردستان » بکه ن. ئه گینا گه ر وا نه بی، هه ریمێکی لاوازی لی ده رده چی، ناکوکی و دوو به رکیی، هێزی ئه ژنوی هه مو لایه نه کان ده شکینی، به رانه به ده وژمانی نیوخۆ و ده ره وه ش ناتوان، هێچ بکه ن! جگه له نه و، ده سه لاتی نیوه ندیی « به غدا »، که لک له ناکوکی و دوو به رکیی، نیوان پارته رامیاری و گروو په ئیتینیکه کان وه رده گری، له سه ر حسیبی مافه کانی گه لی کورد، دانوستانیان له گه ل ده کا، خالی ناکوکی و لیکنرا زاندنی نیوانیان قو له تر ده کاته وه، خالی راکیشان و نزیک بو نه و، نیوان هه مو ئه و لایه نانه ش، کزولا و زده بی. به ئه و شێوه یه ش، کورد زیانیکی گه وری لی ده که وێ.

ده مینێته وه سه ر نه و ی بزانی، ئایا هه رێمی فیدرا لی « باشووری کوردستان »، به هه مو پێکهاته نه ته وه یی، رامیاری و ئایینی « یه کانبیه وه، چۆن له « عێراق » ی نوێدا، جیتی خۆیان ده که نه وه؟! ئه مه ش، پتر پێوه ندیی به دوو خاله وه هیه:

یه که میان: ده سه لاتی « به غدا ». گه ر په رله مانی « عێراق »، به شێوه یه کی دیمۆکراسیی راسته قینه هه لێژیری، سه رانی ده ولت، تیروانینیکی شۆفینیستانه یان نه بی، دان به مافه ره واکی کورد و گروو په ئیتینیکه کانی دیکه دا بنین، ده ولته ته که له چه ن هه ریمێکی فیدرا لی راسته قینه پێک، سامانی سروشتی و داها تی ده ولته، به شێوه یه کی دادپه ره وانه و رێکوییک، به سه ر پارێزگه و هه ریمه کاند دابه شکن، هه مو هاو ولا تی ده ولته فیدرا له که، له به رده م یاسادا چو نیه ک، خاله کانی ده ستور جێبه جێکه ن، ئه و ژۆریه ی گرفته کان چاره سه رده کرێن.

به پێچه وانه شه وه، گه ر ده سه لاته درا نی « به غدا » به هه مان بیر و به رنامه وه، هه لسه که وت له گه ل هه مو گروو په ئیتینیکه کان و هه ریم « کوردستان » بکه ن، با وهریان به مافی مرۆ و چاره سه رکردنی کێشه ی نه ته وه یی و رامیاری کورد نه بی، هه مان قه وانی کۆنی رێمه یه ک له دوا یه که کانی « عێراق » لێبده نه وه، ده سه لاته له سه ر خۆیان قۆزغکه ن، ژۆرداری نه ته وه یی و چه وسانده نه و ی کۆمه لایه تی به رده وامبی، ئه و با وهرنا که م، له سایه ی ده ولته تیکی وادا، گروو په ئیتینیکه کان بته و، به ئاشتی و هیمنی، پێکه وه بژین، پرۆسه ی فه رمانیه واییکردنی گه لانی جیا وازی « عێراق » یش، هه روا به ئاسانی به رپه و به چی، گه ر پێش هه مو شتی، چاره سه ری کێشه ی نه ته وایه تی نه که ن، چونکه ئه و کێشه یه، بۆ ماوه یه ده وه ستی و پاشان، هه ر که زبایه کی چه وسانده وه و ژۆرداری هه لکا، وه ک پشکو ی ژیر خۆ له مێش ده بگه شتێته وه!

دوو هه میشیان: گه ر هه ریم « کوردستان »، په رله مانیکی راسته قینه ی نه بی، ئه و په رله مانه ش، هه مو ده سه لاتیکی یاسادانان و به رباردانی نه بی، میرییه کی یه کگرتو و به هێزی شاه زای نه بی، ته نیا هه ر، له به ر روژنای ئه ندامبوون له پارتیکی دیاریکرا ودا، کورسییه کانی په رله مان و میری هه ریم پرکینه وه، که سانی ئه کا دیمی و پرونا کیری ته کنوکرات دوورخرینه وه و که لک له توانیان وه نه گیر، هه مو هێزه رامیاری و گروو په ئیتینیکه کان، له ده وری به رژه وه ندیی بالای هه ریم فیدرا ل کۆنه کرینه وه، له ده ستووری هه ریمدا، به راشکاوی، دان به مافی ره وای که مینه کانی « کوردستان » دا نه نری، ئه و هه رگیز ناتوانی، به سه نگ و قوورسییه کی گه وره و به هێزه وه، دانوستان له گه ل ده سه لاتی نیوه نددا بکری، به ده مه ته قی و گفتوگۆکردن، مافه کانی گه لی کوردیان، به سه ردا سه پتیری، چاره سه رپکی دیمۆکراسی و ئاشتیخوازان، بۆ کێشه ی نه ته وایه تی کورد بدۆزێته وه، هه مو کێشه گرنگ، سه خت، چاره نووس ساز و هه لپه سپیرا وه کان، به ته وایی یه کلا ییکرێته وه.

له بهر روژنایى ئه و راستییانه ی سه ره وه دا، دوو خالی گرنگ هه لده هینجین:

یه که م: گه ر خۆمان نه خه له تین، کورد و پێکهاته کانی دیکه ی « باشووری کوردستان »، له گه ل ده ولته تی « عێراق » دا، به رژه وه ندیی نیشتمانی هاو به ش، پێکیانه وه نابه ستی، به لکوو، به رژه وه ندیی یه ک ده ولته تی هاو به ش، پێکیانه وه گرێده دا، که ده بی، ده ولته تیکی تیریتۆرالی دیمۆکراسی فیدرا لی بی. گه ر واش نه بی، ئه و به هێچ شێوه یه ناتوان، پێکه وه بژین! ئه مه ش، به چه ن خالیکی گرنگه وه به سترا وه و به دیدی:

1. سه ر ژمیریکی گشتی نوێ، له سه رانه سهری « عێراق » دا بکری.
 2. پێکهاته ی راسته قینه ی، هه ر گروو پێکی ئیتینی ده سنیشان کری.
 3. رێزه ی گروو په ئیتینیکه کان، بۆ رێزه ی گشتی دانیشتوانی « عێراق » دیاریکری.
 4. ده سکاری ده ستووری ئیسته ی ده ولته بکری، به مه رج، به رژه وه ندیی به رزی هه مو پێکهاته کانی ده ولته که ی تیدا ره چا وکری و سه رله نوێ ده نگ له سه ر بدرێته وه.
 5. هه لێژاردنیکی نوێ ئازاد، بۆ په رله مانی « عێراق » بکری، تا کۆمه لانی خه لک بته و، به شێوه یه کی دیمۆکراسی و ئازادانه، نوێنه ری راسته قینه ی خۆیان هه لێژرن.
 6. به پیتی ده نگه کان، ده سه لاتی فه رمانه وایی، به سه ر هێزه رامیاری و گروو په ئیتینیکه کاند دابه شکری.
- ئه گینا، گه ر وا نه بی، هێچ جو ره گرفتیکی « نه ته وه یی، میژووی، جوگرافیای، رامیاری، ئابووری، کۆمه لایه تی، ئایینی، ئاییزایی و که لتووری »، گه لانی « عێراق » به گشتی و هه ریم « کوردستان » به تابه تی، چاره سه رنا کری!
- دوو هه م: گه ر دیمۆکراسی و ئازادی نه بی، ده ولته تیکی هیم و پر له ئاسایش دانامه زری، به لکوو رۆژه روژ تا دی، ده ولته ته که لاواز و فشو لته ده بی، پێکهاته کانی له نیو خۆیاندا، له سه ر ده سه لاته و پاره، له یه کدی به رده بن، په ر و بالی یه کدی هه لده کیشن، دوژمانی نیوخۆ و ده ره وه ش قازانجده که ن! ئیدی ورده وده، خالی ناکوکی، دوو به رکیی و لیکنرا زاندن، له نیوان هه مو هێزه رامیاری و پێکهاته کانی ده ولته ته که دا زیاد ده کا. هه ره ها خالی ته بایی، یه کیتی و راکیشانی، له نیوان لایه نه کاند که مده کا و به ربه ره نامین، که خۆی له به رژه وه ندیی بالای ده ولته تی هاو به شدا ده بین، له نه نجامییدا هێچ لایه نی، له گه ل لایه نه که ی دیکه دا هه ل ناکا و ده ولته ته که، له گرێنه وه هه لده وه شتیه وه.

ئەو ھەش لە کاتیکدا دەبێ، گەر کورد لە نێو چوارچێوەی، سنووری دەولەتی «عێراق» دا پێنیتەو. بەلام گەر کورد، لە دەولەتی نێوەندیی «بەغدا» جیاپیتەو و دەولەتی نەتەوایی سەرەخۆی خۆی دامەزێنێ، ئەوا ئەو گریمانەش نامیتێ، چونکە «عێراق» و «کوردستان»، دوو دەولەتی سەرەخۆی نوێ دادەمەزێن، وەک دوو دەولەتی دراوست، دوو گەلی دۆست، پێوەندیی دیپلۆماسیی، ئابووری و کەلتووری، پێکەو گرتەدەن و ھەلسۆکەوت لەگەڵ یەکدی دەکەن!

گرنگ ئەو ھە، لە ھەر یەکە یەکێ جوگرافیاپیدا، «شار، ھەریم و دەولەت»، گەر بمانەوێ، ھەموو جوژە گرفتێ چارەسەرکەین، بە ھیچ شتێوە نایێ، کارتەکان تێکەڵاوکەین. دەبێ، بەرژەو ھەندێ ھەموو لاکان لەبەرچاوگرین، ھەر دوو فاکتەری ڕاکێشان و لیکتەرازدانی نێوان گرووپە ئێتنیکەکان، بە باشیی دەسنیشانکەین، بە ھیچ شتێوە یەک و لە بەر چاوی کالی ھیچ لایەنێ، تێکەڵاویان نەکەین. چونکە، کورد و کورد، پێوەندیی نەتەوایی، کورد و پێکھاتەکانی «باشووری کوردستان»، پێوەندیی نیشتمانیی، کورد و پێکھاتەکانی «باشووری کوردستان»، لەگەڵ دەولەتی «عێراق»، پێوەندیی دەولەتی ھاوێش کۆیانە کاتەو. ئەگینا، گەر ئەو دەولەتە دەسکرە، ئەو خەسلەتە گرنگانە تێدا نەبێ، یا ھەر نەمیتێ و پارچە پارچە کرێ، ئەوا ھیچ جوژە پێوەندییەکی ھاوێش، لە نێواندا نامیتێ، مەگەر ئایین، کە ئەویش وەک خالێکی جیۆپۆلیتیک، قورسایییەکی زۆری نییە، لە بواری دیپلۆماسیی و کاری ڕامیاریشدا، بە خالێکی زۆر گرنگ دانانرێ!

لەبەرئەو گەلی کورد، لەگەڵ گەلی عەرەب لە «عێراق» دا، جگە لە خالی «ئایین»، ھیچ جوژە خالێکی دیکی ھاوێشیان لە نێواندا نییە، وەک ھێندێ لە «عێراقچی» یەکان، بە دەیان ساڵ دەبێ، بانگەشە درۆ بۆ مێژوو، خاک و کەلتووری ھاوێش دەکەن! ھەر ھە، لەگەڵ ھەموو عەرەبەکانیشدا، یەک ئایینزای ھاوێش کۆمان ناکاتەو، بەلکوو لەگەڵ «سوونە» کاند، یەک ئایینزیمان ھە ھە و لەگەڵ «شیعە» کانیشدا جیاوازی، گەرچی کەمینە یەکی «شیعە» شمان ھە ھە! ھەر چەندە، لە بەر ڕۆشنایی ئەزمونەکانی ڕابردووی کورد و گەلانی دیکی نێوچەکە، پێم وا نییە، گەلانی دوکەوتووی خۆرھەلاتی نێوەند و کیشووری «ئاسیا»، ھەروا بە ئاسانی و بە ئەو شتێوە بنەرەتییە بگۆزێن، چونکە پەرورەدی نەتەوایی، ڕامیاری، کۆمەڵایەتی، ئایینی و کەلتووری، کاریکی وای تیکردوون، جێی ئومێد و ھیوا نین!

لێرەدا پێویستە، باسێکی گەلی گرنگ، بیری ڕۆلەکانی کورد بخرەو، کە چەندین ساڵ لەمەوێر نووسیم: (جگە لە کەمینە یەکی زۆر کەم نەبێ، زۆری ھەر زۆری، ڕۆلە بە ئەمەک و دڵسۆزەکانی کورد، خۆیان بە «عێراقیی» نازان. گەر سەدان سالی دیکەش، لە چوارچێوەی ئەو دەولەتە داگیرکەرەشدا، بە زۆر کۆت و دیل بکری، ھەمیشە بۆ ھەلی دەگەزێن، کۆت و زنجیری دیلتیی خۆیان، لە دەس و پێیان داملان و «کوردستانیکی نازاد» و دیمۆکراسیی دامەزێن. وەنەبێ، تەنیا ھەر ئێمەش، ئەم راستییانە بزانی، بەلکوو دوژمنان و داگیرکەرانی، لە مێژە گەشتنەو تە ئەم ڕوایە. (25، 2)

ئەو تە، نزیکە ھەفتا ساڵ لەمەوێر، شا «فەیسەل»، جەرگی ئەو راستییە پێکاو و لە یادداشته نەتییەکانی خۆیدا نووسیوی: (تا ئێستە، شتی نییە، ناوی گەلی «عێراق» بێ! کە ئەمە دەلێم، پەژارە دێم دەجێ. ئەو ھە ھە، جەماوەریکی زۆری خەڵکانیکە، مەژ ناتوانێ، وەبەر زەینی خۆی بدە. ھەستی نیشتمانیی لە دڵیاندا نییە، بەلام سنگیان پەرە لە نەرتی ئایینی و شتی ھیچوێ و ھیچ پێوەندییەکی پێکیانەو گری نادا. گۆتیاوە لایەنی شەرن و بەرەو ناژاوە ملدەنێن و لە ھەموو میرییەکی، ھەر چۆنێ بێ، وەرسن. ئێمە گەرە کمانە، ئەم جەماوەر «گەل» «یک پێکبێن» و ڕابێن و فێریکەین و خاوتیکەین. ھەو، ئەو ھەوایی، ئەو ھەوایی دەبێ، بۆ بەدیھێنای ئەو ئامانجە وەگەرخی، ناشی بیری لێ بکریتەو. (1، 252)

پاشان نووسیم: (ھەر چەندە شا «فەیسەل»، تا ئێستەش راستی فرمۆو. بەلام، کاتی باسی «عێراق» ی کردو، بە زۆری مەبەستی لە گەلی کورد بوو. چونکە، لە دواي دامەزراندنی دەولەتی «عێراق» ھە، باشووری «کوردستان»، دژی داگیرکەرانی ئینگلیز و دەسلالاتی ڕامیاری سوونەکانی «بەغدا»، یەکپارچە لە گر و کلتیە ڕاپەرین و شۆرشێ چەکداریدا بوو! بەلام، نە کەس گۆتی لە قسەکانی شا «فەیسەل» گرتو و نە تا ئێستەش، گۆتی لێ دەگرن. ئەگینا ھەرگیز باری «عێراق»، وەک ئەو ڕۆی بە سەر نەدەھات.

تەنات، یەکیکی وەک «سەددام حوسێن» یش، زۆر بە باشیی، لە ئەو راستییە گەشتو. بۆیە لە کاتی جەنگی ھەشت سالە، نێوان «عێراق - ئێران» دا، ھاواریدە کرد و دیگوت: کوردەکان خۆیان بە «عێراقیی» نازان و شەری بۆ ناکەن! ناخر، وەک کورد خۆی بە «عێراقیی» نازانی، ھیچ ڕێتییکی داگیرکەری دەولەتی «عێراق» یش، تا ئێستە بە ھیچ جوژێ، لە ھیچ کایە و بواریکدا، ڕوای تەواوی بە گەلی کورد نەبوو و نییە. کەواتە: ئەم قەوارە ساختە بە داتا شراو؟! لە پێناوی چیدا، ئەم پێکەو لکاندن و درۆ لەگەڵ یەکدی کردنە بەردەوامی؟! (25، 2)

لەبەرئەو، دەولەتیی دەسکردی وەک «عێراق»، ئەو ھەموو ناکوکیی «نەتەوایی، ڕامیاری، کۆمەڵایەتی، ئایینی و کەلتووری» یە، لە چوارچێوەی خۆیدا کۆکردووە، مەگەر ھەر یەزدانی مەزن بتوانێ، دانیشتوانەکی پێکەو بگۆنجنێ و بە ناشتی بژین. ئەگینا، دەولەتیی فرەتەوای دیمۆکراسیی نازادی فیدرالی وەک «سیرا»، لە «عێراق» پتر، گروپی ئێتنیی تێدا دەژی، کەچی ھەموو گرووپەکان، بە ھەموو جوژە مافەکانی خۆیان شادبوون، بەرژەو ھەندێ بالاوی ھاوێشی دەولەتە کەش، بە ھیچ شتێکی دیکی ناگۆرەو. چونکە، لە ھەموو ڕوویەکەو، لەگەڵ گەلانی خۆرھەلاتی نێوەند و کیشووری «ئاسیا» دا، جیاوازییان ھە ھە!

لە راستییدا، خالێکی دیکی گرنگ ھە ھە، بێر خۆمانی نەبەینەو. ئەز پێم وایە، تا چارەسەریکی تەواوی کیشە ی کورد، لە پارچەکانی دیکی «کوردستان» نەکرێ، کیشە ی کوردیش لە «باشووری کوردستان» و لە چوارچێوەی سنووری دەولەتی «عێراق» دا، بە شتێوەکی بنەپری چارەسەرناکرێ. چونکە، ھەر سێ دەولەتە داگیرکەرە بە گشتیی و دەولەتی «تورکیا» بە تایبەتی نایەن، ھیچ پڕۆسە یەکی ناشتی و چارەسەریکی بنەرەتی کیشە ی کورد، لە نێوچەکەدا سەرگرت و تێکێدەدەن! لەبەرئەو دەبێ، سەرکردایەتی کورد، لە چارەسەردنی کیشە چارەنووسسازەکید، لە لایەکەو: زۆر ژیر و ڕایە. لە لایەکی دیکی شەو: ھەولیدا، دۆستی ستراتیژی راستەقینە، چ لە نێوچەکە و چ لە جیھاندا پەیدا بکا، تا لە ھەلیکی مێژوویی لەباردا، لە دەس دوژمنەکانی ڕزگاریبێ و ئامانجەکانی خۆی بەدیبتێ!

له كوتاييشدا ده ليم: پيش هه قده سال، ده باره كيشه كورد نووسيوومه: وولاتن نازادى و ديموكراسىي تيدا نه ب، هه رگيز كيشه چاره نووس سازه كانيشى چاره سهرنا كرى. ئيستيش ده ليم: گه ر گه نده لى، به نه و شيوه ي نه و ر هه يه، تانوي كوشه لى كورد وه ارى و ده رگه كانى ده سه لانى هه ريمى نه نيوه، بى ره وشتيى: «دهمپيسى، دهسپيسى و داوئېنپيسى» بلايووه ته وه، روله كانى گه ل، له دوزه خى بى كارى و هه ژاريدا ده ين، نه و به هيج شيوه ناتوان، به ئامانجه «نه ته وه ي، رامبارى، ئابورى، كوشه لايه تىي و كه لتورى» به كانمان بگه ين! چونكه، نه وى نه و ر ده يين، له نيو گه لانى نيوچه كه دا، كه م وينه يه، هه ر كه سى بو خوى هه ولده دا، هه لپه ده كا، و رگ و گيرفان پرده كا!

به لى، كاتى ده ولته تى «عيراق»، دارى به سهر به رديه وه نه مابو، له چه ندين لاوه، كون له جه سته ي بووبو و خوينى له به ر ده رزا، سهر كرده ي پارتى كانى «كوردستان»، شانازييان به نه زمونه كه ي خويانه وه ده كر، كوشه لانى خه لكيان، به نه وه فريوده دا و ده يانگوت: نه زمونى هه ريمى «كوردستان» ي نازاد و فيدرال، له پاشه روزه بوى هه يه، به سهر هه موو نيوچه كانى «عيراق» دا دابه شكرى و كه لكى لى و هه رگيرى. كه چى و نه وان، خه ريكه هه موو برينه كانى خويان ده ليسته وه، نه و خوينه ي چه ندين ساله، له به ريان ده روا، خه ريكه به ته وارىي ده گيرسيته وه، ده ولته تى تايه تىي خويان داده م زرينه وه، هيج جو ره كه لكى كيشيان، له نه زمونه كه ي كورد و نه رگروه و ئيستيش، له روى نازادى و ديموكراسىي، ده ستور و ياسا، بارى ژيانى كوشه لايه تىي، گه لى له نه زمونه شه پله ليدراوه كه ي هه ريمه ساغه نه بووه كه ي ئيمه باشتريه، گه ر كارى و نه و، زور باشتريش ده بى، كوشه لانى خه لكى «كوردستان» يش، ناوه تده خوازده ين و به سنگيكي فراوانيشه وه، پيشوازي له گه رانه وه ي ده سه لانى نيوه ندى «به غدا» ده كن. چونكه جه ماوه رى گه ل، پيش هه موو شتى، كار و نان، ناو و كاربا، ياسا و ده ستوربان ده وى، نه ك به زره ديموكراسىي و فشه نازادىي ده سخه روين و هه لخه له تين، تا سهر دان به خوياندا بگرن، به هه ژارى و بى كارى، بى ناو و كاربا بتوان، وه ك مرز بژين!

له به رنه وه پيوسته، به زووترين كات، سهرانى پارتى كانى «كوردستان»، بىر له نه وه بكه نه وه، كونه ريه كى نيشتمانى، له «باشورى كوردستان» بگيرى، نوينه رى هه موو ريكخراوه پيشه يى و ديموكراسىي، پارتى رامبارى سىكولار و ئايينى، شاره زيانى بواره كانى «ميژو، جوگرافيا، نه ته وه ي، رامبارى، ئابورى، كوشه لايه تىي و كه لتورى»، ماموستايانى ئايينى و زانكوكان، نووسه ر و روناكيران، كه سايه تىي بىلايه ن و نيشتمانيه روه رى دلسوز، به شدارى تيدا بكن. هه روه ها، نوينه رى كه مينه كانى «كوردستان» يش بانگريتن، چونيان پى باشى، هه ر به نه و شيوه يش، به شدارى تيدا بكن. به رنامه يه كى هه مه لايه ن و زانستانه دانى، له كه شتىكى نازاد و ديموكراسىي راسته قينه دا، ده مه ته قىي تيروه سه لى له سهر بكرى، تا به هه مووان بتوان، چاره سه ريكى به نبرى، بو هه موو نه و گرفتانه بدوزه وه، بو نه وه ي گه لى كورد و نه زمونه كه ي، له ده س گه نده لىي كارگيرى، رامبارى، ئابورى، كوشه لايه تىي، كه لتورى و هه موو جو ره مه ترسييه ك بو سهر پاشه روزه ي كورد رزگاركن.

چونكه نه و كاره گرنگه، نه و نه ركه نه ته وه ييه پيروه، به ته نيا بال، نه به په رله مانى «كوردستان»، نه به ميرى هه ريم، نه به نه نجوومه نى پارتى كان و نه به سهر و كايه تى هه ريميش ده كرى، به لكو به هه مووان ده كرى. له به رنه وه ي، هه موو نه و ده رگاياه، چه ن ده رگه يه كى سهر به هه ر دوو پارتى فه رمانه وان: «پارتى» و «يه كيتى». نه زمونى نه م هه قده ساله ي ده سه لات و فه رمانه و اييشيان، نه وه ي سه لماندوه، نه ك هه ر له ناستى چاره سه ركردنى گرفته كانى ژيانى روزه ي كوشه لانى خه لكى «كوردستان» دا نين، به لكو، له ناستى چاره سه ركردنى كيشه گرنگ، گه وه و چاره نووس سازه كانى نيوان خويان و ده ولته تى «به غدا» شدا نين! جا گه ر و نيه، هه ليه ته، روزه مان به نه م روزه نه ده گه ي و تا ئيستيه، چاره سه ريكيان بو هه موو گرفت و كيشه كان ده دزييه وه. ئاخه ر، سهر كرديه رتى نه و دوو پارتى ناتوان، گرفته كانى نيوان خويان و نيوخوى پارتى كانى خويان چاره سه ركهن، روزه روزه يش تا دى، ريزه كانيان په ره و لاوازيون و پوكاندنه وه ده چى، ئيدى چو ن ده توان، گرفتى له نه وه گه وهره ترى «نه ته وه ي، رامبارى، ئابورى و كوشه لايه تىي» گه لى «باشورى كوردستان» چاره سه ركهن؟! به لام، له گه ل هه موو نه مانه شدا، له گه ل پروفيسور «ئيسماعيل بيشكچى» دا ده ليم: (خراپترين شيوه ي به ريه به رايه تى خويى كوردى، له چاكترين به ريه به رايه تى ئيمپرياليزم و په رگه زه رستان و فاشيستى كان چاكتريه). «5، 69»

به نه و مه رجه ي، تا له نه وه ده ركه تر نه بووه، سهر كرديه تى پارتى كان، قولى نيشتمانيه روه رى و دلسوزى لى هه لمان، به هه موو تونايانه وه و به هه موو شيوه يه، دژى هه موو جو ره گه نده لىيه ك بجه نكن، په گوپيشه ي له بنويخه وه هه لكيشن، كوشه لىي ديموكراسىي و نازاد دامه زرين، چى ديكه، گالته به چاره نووسى روله كانى گه ل نه كن و نه زمونه كه مان، له دارمان و له نيوچوون بپارزين!

* * *

سهر چاوه كان:

1. جمهوريه الخوف، الترجمة الكاملة «سمير الخليل، احمد زائف»، مطبعة الزهراء، الطبعة الاولى، القاهرة، 1991.
2. د. حوسين موحه مدد عهزير، ململانىي نايدولتوژى له كوردستاندا، چاپ 1، چاپخانه ي نه زمى، كوردستان - سوله يانيى، 1993.
3. د. حوسين موحه مدد عهزير، كورد و شورش و هه لى ميژووى، چ 2، كوردستان - سوله يانيى، 2000.
4. د. حوسين موحه مدد عهزير، فيدراليزم و ده ولته تى فيدرال، چ 3، چاپخانه ي سيما، كوردستان - سوله يانيى، 2004.
5. دوو چاوپيكتوتى روزه نامه نووسى له گه ل به ريزان د. عيسمه ت شه ريف وائلى و د. ئيسماعيل بيشكچى، وه رگيرانى له عه ربه ييه وه مه هاباد كوردى، چ 1، چاپخانه ي روه شن، ئه لمانيا - بو ن، 1992.